

SLOGOPIS

informativni časopis za razvojne teme | številka 22 | marec 2016

SOCIALNA IN SOLIDARNOSTNA EKONOMIJA

Pobuda za evropsko leto socialne
in solidarnostne ekonomije

Izvajanje vladnega strateškega projekta
spodbujanja socialne ekonomije

Krožno gospodarstvo

Odgovorno pridobivanje virov

Etično bančništvo

Pravična trgovina

Socialna in solidarnostna ekonomija
kot razvojni pristop

Dnevi socialne ekonomije

SPREMENIMO EKONOMIJO:
NAJ BO ZA LJUDI!

KAZALO

- 2 **Uvodnik**
- 3 **Izzovimo krizo: pobuda za evropsko leto socialne in solidarnostne ekonomije**
- 4 **Novičke iz Slovenije in sveta**
- 6 **Socialna in solidarnostna ekonomija**
- 6 Izvajanje vladnega strateškega projekta spodbujanja socialne ekonomije in ekonomske demokracije
- 8 Socialna in solidarnostna ekonomija – drugačen svet je mogoč
- 9 »Prehod v nov, trajnostno zasnovan model gospodarstva ne le nujno potreben, ampak tudi neizbežen«
- 10 Vidik industrije: pomen odgovornega pridobivanja surovin in uporabe obnovljivih materialov za krožno gospodarstvo EU
- 11 O etičnem, trajnostnem, alternativnem bančništvu
- 12 Izmenjujemo, souporabljam, povezujemo: trajnostne skupnostne prakse
- 13 Vloga pravične trgovine
- 14 Socialna in solidarnostna ekonomija kot razvojni pristop za trajnost v evropskem letu za razvoj 2015 in naprej
- 15 Dnevi socialne ekonomije, mnogo več kot le konferenca
- 16 **Napovednik dogodkov**

Slogopis

Časopis platforme SLOGA – Platforme nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč

Izdaja

SLOGA – platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč
Povšetova 37, 1000 Ljubljana
(sedež pisarne: Metelkova 6, Ljubljana)
Telefon in faks: 01 434 44 02
Elektronska pošta: info@sloga-platform.org
Spletna stran: www.sloga-platform.org

Odgovorna oseba

Marjan Huč, koordinator platforme/direktor

Urednica

Adriana Aralica
(adriana.aralica@sloga-platform.org)

Strokovni sodelavci

Albin Keuc
Patricija Virtič

Lektoriranje

Špela Bešter

Fotografije

Arhiv platforme SLOGA in ostalih nevladnih organizacij ter drugi viri

Ilustracija na naslovnici

Eimear McNally

Oblikovanje in postavitev

MEDI-A-NORM d. o. o., www.medianorm.si

Tisk

R-tisk, Rihar Boštjan s. p.

Naklada

1000 izvodov

Vse avtorske pravice pridržane.

Izdano marca 2016.

Izdajo časopisa financirata Evropska komisija in Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. Vsebina odraža le poglede avtorjev in ne uradnih stališč finančnejev.

UVODNIK

✍ GOSTUJOČE PERO

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Lansko evropsko leto za razvoj nam je ponudilo možnost, da se poglobimo v sedanji ekonomski model sveta, s katerim marsikdo ne more biti zadovoljen, saj model ni pravičen in trajnostno naravnan. Omenjeni model prezira ključna vprašanja, povezana z enakostjo spolov in onesnaževanjem okolja. Sprejem ciljev trajnostnega razvoja lani septembra ne predstavlja zagotovila za odpravo revščine in neenakosti, vse dokler svetovni ekonomski model ostaja tak, kot ga danes poznamo.

Pri kapitalističnemu modelu je v ospredju maksimiranje dobička lastnikov. Če kot kadilec kupite cigarete, ne plačate stroškov, povezanih s pasivnim kajenjem. S tem bi zmanjšali dobiček lastnikov. Podjetja v glavnem ne sanirajo škode, ki jo z lastnimi proizvodnimi dejavnostmi povzročajo okolju. S stalnimi oglasnimi aktivnostmi ljudje kupujemo blago, ki ga ne potrebujemo. S tem dodatno obremenjujemo okolje in sebe, ne da bi povečali kakovost življenja. Sedanji model ima inherentne pomanjkljivosti, zaradi katerih je bilo treba poiskati alternative.

Ideja in praksa socialne ter solidarnostne ekonomije sta se pojavili v Južni Ameriki že v sredini 1980-ih kot posledica izključenosti večjih segmentov ljudi zaradi učinkov programov strukturiranja, ki jih je Mednarodni denarni sklad vsilil mnogim državam svetovnega juga. Od leta 1998 naprej je pristop socialne in solidarnostne ekonomije prerasel v svetovno gibanje. Pretežni del tem, obravnavan na Svetovnem socialnem forumu, se dotika prav socialne in solidarnostne ekonomije.

Socialna in solidarnostna ekonomija je koncept, ki služi kot alternativa kapitalistični ekonomiji. V ospredje postavlja ljudi in okolje. Ustvarjanje dobička lastnikov ni ne edini niti ne osrednji interes tovrstne ekonomije. Dober primer omenjene ekonomije so socialna podjetja, katerih namen je naslavljanje nekega socialnega problema. Obravnavana ekonomija je širši pojem in zajema na primer pravično trgovino, zadruga ter etične banke. Spodbuja socialno vključevanje in socialno kohezijo na trajnosten način. Socialna in solidarnostna ekonomija kot socialno-ekonomski model je osnovana na pravičnosti ter na medčloveških odnosih.

V Evropi podjetja, ki jih lahko uvrstimo v socialno in solidarnostno ekonomijo, predstavljajo dobrih 10 odstotkov vseh podjetij. Tudi v Sloveniji poznamo socialna podjetja in zadruga kot obliko socialne in solidarnostne ekonomije. Model je uporaben povsod po svetu in predstavlja resno alternativo kapitalizmu, ki jo velja podpreti. Restavracija Skuhna v Ljubljani, ki deluje po načelih socialnega podjetništva z namenom povečanja zaposljivosti migrantov iz Afrike, Azije in Amerike, je le ena izmed tovrstnih uspešnih pobud v Sloveniji. Različne vidike socialne in solidarnostne ekonomije predstavlja nova številka Slogopisa.

Želim vam prijetno branje!

Max Zimani

*ustanovitelj Zavoda Global, vodja restavracije Skuhna in
podpredsednik Sveta platforme SLOGA*

Mladi uspešno predstavili pobudo za evropsko leto socialne in solidarnostne ekonomije

Socialna in solidarnostna ekonomija vodi do vključujoče ekonomije, ki temelji na družbeni pravičnosti. Mladi, vključeni v projekt Izzovimo krizo, so se zato odločili, da jo bodo predlagali javnosti in političnim odločevalcem kot možno rešitev iz krize. V Evropskem parlamentu so uspešno predstavili tudi pobudo za evropsko leto socialne in solidarnostne ekonomije.

Mladi globalni zagovorniki projekta Izzovimo krizo, ki ga v Sloveniji financirata Evropska komisija in Ministrstvo za zunanje zadeve, z različnimi akcijami, zbiranjem podpisov peticije ter ozaveščevalnimi akcijami predlagajo, da politiki in politični odločevalci umestijo socialno ter solidarnostno ekonomijo na politično in gospodarsko agendo, ter želijo, da bi Evropska unija tej temi posvetila evropsko leto.

SOCIALNA IN SOLIDARNOSTNA EKONOMIJA KOT MOŽEN IZHOD IZ KRIZE

V času pomanjkanja in varčevanja v Evropi se namreč zlahka osredotočimo le na krizo doma ter pozabimo na širša globalna vprašanja. Možen izhod iz evropske dolžniške

krize, ki je že uhojena v Evropi in državah globalnega juga, je socialna in solidarnostna ekonomija. Gre za alternativno razumevanje ekonomije in postavlja ljudi na prvo mesto. Njene glavne vrednote so človekove pravice, demokracija, solidarnost, vključenost, raznolikost, trajnostni razvoj, enakopravnost, pravičnost in pravice za vse. Vključuje organizacije in podjetja, ki imajo jasne in razločne ekonomske, družbene ter pogosto okoljske cilje; podjetja, ki vključujejo različne stopnje in oblike zadrug, podjetniške in solidarnostne odnose med delavci, proizvajalci ter potrošniki; podjetja, ki delujejo po demokratičnih načelih in spodbujajo samostojnost ter samoupravo na delovnem mestu. Socialna in solidarnostna ekonomija vključuje kooperative, tradicionalne zadružniške oblike, organizacije s pravično trgovino, etične banke, združenja delavcev sive ekonomije, skupnostne valute, mikrofinančne skupine in kreditne zadruge.

MLADI POBUDO PREDSTAVILI TUDI V EVROPSKEM PARLAMENTU

Pobudo za evropsko leto socialne in solidarnostne ekonomije so podprle že številne or-

ganizacije, akademiki in politični odločevalci, med njimi Tadej Slapnik, državni sekretar, pristojen za vzpostavitev dialoga s civilno družbo in koordinacijo državljskih pobud ter socialno podjetništvo, dr. Milan Brglez, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, in evropski komisar za mednarodno sodelovanje ter razvoj Neven Mimica. Konec januarja je bila v Evropskem parlamentu na pobudo projekta poslancem predstavljena in vložena pisna deklaracija za evropsko leto socialne in solidarnostne ekonomije.

MLADI KOT AKTIVNI ZAGOVORNIKI SOCIALNE PRAVIČNOSTI

Izzovimo krizo je evropski projekt, v katerega so vključeni mladi iz šestih evropskih držav – poleg Slovenije še Irsko, Grčija, Italija, Španija in Portugalska. Osrednji namen tega triletnega projekta je spodbuditi mlade h kritičnemu razmisleku o evropski krizi v kontekstu globalnih soodvisnosti, pa tudi k temu, da bodo postali aktivni zagovorniki socialne pravičnosti. V Sloveniji projekt izvaja SLOGA. Namen projekta je usposobiti mlade iz zadolženih držav v Evropi, da postanejo aktivni zagovorniki socialne pravičnosti, da skupaj prepoznajo ter premagajo težave, s katerimi se srečujejo zaradi gospodarske krize. Mladi si želijo opolnomočiti ljudi iz zelo zadolženih držav Evropske unije za njihovo večjo podporo solidarnosti in globalni soodgovornosti navkljub težki gospodarski in socialni situaciji v njihovih državah. Evropejce želijo spodbuditi k pridružitvi peticiji za evropsko leto socialne pravičnosti in ekonomije, ki je potrebno za ozaveščanje javnosti o pomembnosti pravične in vzdržnostne ekonomije, socialnega podjetništva, etičnega bančništva, trajnostnega razvoja in zelenih delovnih mest.

Več informacij na spletni strani projekta: www.challengingthecrisis.com/si

Priročnik o zagovorništvu za nosilce družbenih sprememb

V zadnjem letu izvajanja se je projekt Izzovimo krizo osredotočil na kampanjo za večjo ozaveščenost o socialni in solidarnostni ekonomiji. To so storili s pomočjo obsežne kampanje in zagovorniških dejavnosti na nacionalni ter evropski ravni. Skupni cilj vseh vključenih projektnih partnerjev in mladih globalnih zagovornikov je bil prispevati k bolj pravičnemu ter trajnostnemu svetu skozi ozaveščanje in vključevanje državljanov Evropske unije kot mladih globalnih zagovornikov. Ustvarili so priročnik za zagovorništvo, ki je uporaben za razvijanje sposob-

nosti bodočih nosilcev družbenih sprememb. Priročnik je nastal v sodelovanju z mladimi. V njem so pričevanja mladih globalnih zagovornikov projekta Izzovimo krizo, ki pojasnijo, kako uporabljati zagovorniška orodja, katera so uporabljali in katera so bila najbolj uspešna. Ta edinstven vidik bralcem omogoča vpogled v razvoj projekta in ozaveščevalno kampanjo, ki je izšla iz njega. Prek številnih praktičnih nasvetov bodo bralci lahko spoznali, katera zagovorniška orodja so za njihove projekte najbolj primerna.

»Deljenje rešitev rešuje življenja«

80 udeležencev iz sedmih držav in z najmanj dveh kontinentov se je med 21. in 23. marcem 2016 udeležilo posebne konference z naslovom »Deljene rešitve rešujejo življenja« (*Tech Camp Slovenia*) v organizaciji ameriškega zunanjega ministrstva, veleposlaništva ZDA v Ljubljani in v sodelovanju s platformo SLOGA. 17 strokovnjakov in predavateljev s področja družbenih medijev in novih tehnologij je na izjemno dobro organiziranem srečanju, namenjenemu izobraževanju ter povezovanju med nosilci nevladnih organizacij, ki so v preteklih mesecih aktivno sodelovali v oskrbi beguncev na t. i. zahodnobalkanski poti. Udeleženci so v interaktivnih oblikah, delovnih skupinah, *speed-geekingu* izmenjavah spoznavali celo vrsto možnosti za krepitev oskrbe beguncev, prilagajali nova orodja ter razvijali nove ideje. V takšnih situacijah je izjemno pomembna kakovost in resničnost informacij, saj so družbena omrežja polna lažnih ter zavajajočih »novic«. Zato so udeleženci spoznavali metode in pristope preverjanja besedilnih ter slikovnih sporočil, oblikovanja video sporočil, s katerimi lažje dosežemo svoje ciljne javnosti, kakovostnega oblikovanja sporočil in poročanja, uporabe spletnih orodij ter družbenih omrežij za boljšo koordinacijo humanitarnih dejavnosti – od zagotavljanja hrane do združevanja družin in preprečevanja spolnega nasilja nad ženskami. In še mnogo več.

SLOGA na evropski okrogli mizi o humanitarnosti pred Svetovnim humanitarnim vrhom

SLOGA se je kot predstavica Slovenije udeležila okrogle mize o humanitarnosti pred Svetovnim humanitarnim vrhom za vzhodno Evropo, ki je potekala v Varšavi 1. in 2. marca

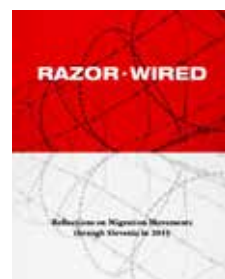
2016. Pred Svetovnim humanitarnim vrhom, ki bo potekal maja 2016, *Network on Humanitarian Action* (NOHA) in Evropska komisija organizirata vrsto okroglih miz. Namen teh dogodkov je predstaviti in razpravljati o ključnih temah ter prednostnih nalogah procesa in stališč Evropske unije (EU) o Svetovnem humanitarnem vrhu. Dogodki so priložnost za tiste, ki so v konfliktnih neposredno prizadeti, akademike, praktike in mladino, vključeno v humanitarne akcije, kot tudi za širšo humanitarno skupnost, da lahko podajo vsebinske prispevke na humanitarno politiko in prakso EU. Ob zaključku vsakega dogodka so bila objavljena stališča in priporočila udeležencev na določeno tematiko. Cilj je bil zagotoviti konkretna priporočila za EU in za širšo humanitarno skupnost. S priporočili se je EU seznanila in jih bo vključila v svoja stališča, ki bodo predstavljena na Svetovnem humanitarnem vrhu. Okrogle mize za vzhodni del Evrope, ki je potekala v Varšavi, so se udeležili predstavniki Madžarske, Slovaške, Češke, Poljske, Švice, Nemčije, Avstrije in Slovenije.

No Safety for Refugee Women on the European Route: Report from the Balkans

Women's Refugee Commission je pripravila poročilo *No Safety for Refugee Women on the European Route: Report from the Balkans*. Poročilo opozarja, da so tveganja pri zaščiti žensk, deklic in drugih ranljivih skupin prisotna na vsaki stopnji begunske poti, blaženje teh tveganj pa je neuspešno. Poročilo nava-

ja, da bi morali srbska in slovenska vlada v sodelovanju ter usklajevanju z drugimi državami, Evropsko unijo in Visokim komisariatom ZN za begunce nadzorovati hitro razvijajoč ter kaotičen humanitarni odziv in vzpostaviti politike, programe, storitve ter zagotoviti kadre, ki bi ženske in deklice zaščitili pred številnimi tveganji od trenutka, ko prispejo, in na poti do varne preselitve.

Razor-Wired: publikacija o »begunski krizi«

Publikacija »*Razor-Wired*«, ki jo je izdal Mirovni inštitut, se osredotoča na obdobje med septembrom in decembrom 2015, na čas tako imenovane begunske krize. Cilj

publikacije je predstaviti dejstva, pojasniti spremembe v državni politiki in postopkih z begunci/kami ter kritično analizirati stanje, medije in odzive širše javnosti. Mirovni inštitut želi v knjigi poudariti, da bi humanitarne krize v času povečanega števila beguncev lahko preprečili in/ali boljše naslavljali, če bi oblasti pri svojem prizadevanju v samo jedro postavile človekove pravice.

10 mitov o migracijah

Ali ste vedeli, da na mednarodni ravni ne migrirajo najrevnejši med revnimi? Preprosto, ker nimajo sredstev za preseljevanje. Večina migrantov ne prihaja iz najmanj razvitih držav. Osredotočanje razvojne pomoči v cilj zmanjševanja nedovoljenega preseljevanja bi določalo izbor držav prejemnic razvojne pomoči na podlagi dejstva, ali so države, iz katerih prihajajo migranti, in ne na podlagi njihovih razvojnih potreb. Po takšni logiki bi najmanj razvite države prejele manj razvojne pomoči. Na takšne in podobne dileme vam gradivo ponuja premišljene in dobro utemeljene odgovore, s katerimi se boste lažje upr-

li predsodkom in nevednosti svojih sogovornikov. V sklopu projekta »Svetovljanska Evropa« je SLOGA pripravila posebno izobraževalno gradivo desetih mitov o migracijah in razvoju, namenjeno splošni javnosti, medijem in odločevalcem.

ADRA Slovenija na prestopni dan prestopala predsodke

29. februarja 2016, na prestopni dan, je Humanitarno društvo ADRA Slovenija organiziralo srečanje Prestopamo predsodke na prestopni dan, na katerem so razbijali predsodke o beguncih, migrantih in begunski krizi. Da bi razblinili nekaj tega strahu in prestopili predsodke, s katerimi se srečujemo, so se obiskovalci na okrogli mizi lahko pogovarjali s tistimi, ki se z begunci ves čas neposredno srečujejo: Simono Potočar, koordinatorko ADRA Slovenija v Dobovi, Vesno Savič, prostovoljko ADRA Slovenija v Dobovi, Williamom Ejalujem z UNHCR, Markom Močnikom, pastorjem Krščanske adventistične cerkve in prostovoljcem na terenu, ter Failo Pašič Bišič, direktorico Društva UP Jesenice. Razpravo je moderiral Vid Tomić.

Dobrodelna akcija Slovenske karitas Ne pozabimo za pomoč v JV Evropi

Slovenska karitas v začetku postnega časa začenja z vsakoletno dobrodelno akcijo Ne pozabimo.

Zbrana sredstva so namenjena za pomoč najrevnejšim družinam in otrokom na območjih Jugovzhodne Evrope (Makedonija, Srbija, Bosna in Hercegovina ter Albanija).

Vodič o socialni in solidarnostni ekonomiji

Se vam zdi, da je težko razložiti, kaj je socialna in solidarnostna ekonomija? Morda izraz že poznate, a bi želeli vedeti več? Odgovore na vprašanja poiščite v Vodiču o socialni in solidarnostni ekonomiji, ki je nastal v okviru projekta Izzovimo krizo.

Projekt Izzovimo krizo je ustvaril priročnik, ki jasno in preprosto pojasni socialno in solidarnostno ekonomijo te poda praktične primere modelov socialne in solidarnostne ekonomije, kot so pravična trgovina, kreditne zadrage, etične banke, kritičnega potrošništva, mikokreditov, zadrug in izmenjevalnih praks.

Znani rezultati natečaja za slogan na temo razvoja

Natečaj za slogan v okviru projekta LADDER se je zaključil. Na natečaj je prispelo več kot 750 izdelkov. Nagrajene slogane je izbrala strokovna komisija, ki je pri izboru upoštevala povezavo s krovno temo projekta, relevantnost za izobraževanje in ozaveščanje o razvoju, sporočilnost, izvirnost in ustvarjalnost. Največ glasov je prejel slogan *Don't let your eyes cover your heart with judgement* skupine mladih s Hrvaške.

Peticija: Končajmo davčno izmikanje

Trenutno multinacionalkam ni potrebno javno poročati, kje poslujejo in kje plačujejo davke. To jim omogoča, da se izmikajo plačevanju njihovega pravičnega deleža, in s tem prikrajšajo tako bogate kot revne države za nuj-

no potreben denar. Zahtevajte, da voditelji Evropske unije temu naredijo konec. Z Ekvilib Inštituta pozivajo, da zahtevate davčno pravičnost in podpišete peticijo.

Trajnost projektov v Ugandi

Društvo Edirisa Slovenije že od leta 2004 poskuša s svojimi projekti trajno izboljšati položaj podeželskih otrok v okrožju Kabale (Uganda). Poučevanje plavanja je tovrsten projekt. Otroci se vsak dan preko jezera Bunyonyi vozijo v šolo, od tam prinašajo vodo in ker plavanje ni del tradicije ljudstva Bakiga, jih je veliko pri tem utonilo. Ker je obala strma, voda pa globoka, je Društvo Edirisa zgradilo lesen plavalni bazen, kjer se je naučilo plavati več generacij šolarjev in mnogi odrasli. Lani je bilo potrebno bazen popolnoma obnoviti. Dela je uspešno vodil sponzoriranec Društva Edirisa – študent Laban Ahimbisibwe.

Izvajanje vladnega strateškega projekta spodbujanja socialne ekonomije in ekonomske demokracije

Foto: Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije

S 1. januarjem 2015 je področje socialnega podjetništva v celoti prešlo pod Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Že pred tem so se začele izvajati nekatere dejavnosti v zvezi z ustrežno umestitvijo področja socialnega podjetništva, združništva in ekonomske demokracije predvsem z ustrežno opredelitvijo strateškega projekta, ki je v koalicijski pogodbi določen kot Strateški projekt št. 9: Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva, združništva in ekonomske demokracije. V okviru tega so bila v prvi vrsti identificirana področja ukrepanja, pripadajoče vsebine in način izvedbe tega projekta. Vzpostavljen je bil organizacijski okvir, ki je opredelil vlogo vlade, ministrstev in ostalih sodelujočih partnerjev (institucij, civilne družbe, akademskega sektorja) pri oblikovanju izhodišč za opredelitev ustreznih pravnih ter strateških podlag za izvedbo tega projekta. Hkrati se je s potrditvijo Operativnega programa evropske kohezijske politike določil tudi vir financiranja ukrepov zlasti na področju socialnega podjetništva in združništva, na drugi strani pa se prav v zadnjem času oblikuje instrument za ekonomsko demokracijo v smislu podpore zaposlenim pri morebitnih delavskih odkupih.

V okviru opredelitve pristojnosti in organizacije dela je bila na ravni kabineta predsednika Vlade Republike Slovenije oblikovana Strateška projektna skupina za razvoj socialne ekonomije in ekonomske demokracije, ki je pod vodstvom državnega sekretarja Tadeja Slapnika v naslednjem koraku opredelila ključna področja obravnave, relevantna tako z vidika problematike kot

tudi vsebine ukrepanja. V okviru te skupine so se oblikovale vsebinske podskupine: za socialno podjetništvo, združništvo, kreativne industrije, za finančno podporno okolje, za področje izobraževanja ter za področje ekonomske demokracije.

V fazi oblikovanja je tudi podskupina, namenjena reševanju problematike prekariata, delujeta pa tudi že podskupini za socialno podjetništvo in za združništvo. Namen teh podskupin je strokovno opredeliti problematiko, cilje in ukrepe, ki bodo del strategije socialne ekonomije, ki se pripravlja v okviru zgoraj navedenega strateškega projekta. Na tak način je mogoče spodbujati celosten pristop k oblikovanju usmeritev socialne ekonomije in ekonomske demokracije ter izvajanje ukrepov s tega področja. Namen teh skupin je prav tako opredeliti ključna področja intervencije države, bodisi v obliki sistemskih rešitev bodisi z ustrezno opredelitvijo implementacije posameznih ukrepov.

Opredeljen je bil ukrep za socialna podjetja oziroma za alternativne poslovne modele (vključno z zadrugami), namenjen predvsem podpori socialnih podjetij v posameznih fazah njihovega življenjskega cikla – tako v fazi zagona oziroma t. i. *start-up* fazi kot v fazi rasti in razvoja, namenjeni pa so tudi krepitvi podpornega okolja za socialna podjetja. Zlasti za poznejše faze življenjskega cikla podjetij je v pripravi poseben finančni instrument, ki bo z uporabo povratnih oblik financiranja (kreditov, garancij na kredite in podobno) namenjen predvsem povečanju finančnega vzvoda za ta podjetja. V pripravi sta tako dva javna razpisa iz nepovratnih sredstev, in sicer za start-up socialna podjetja ter regijske mreže za podporna okolja za

socialna podjetja. Objavljen pa je tudi že javni razpis za dodelitev mikrokreditov za socialna podjetja, ki ga izvaja Slovenski podjetniški sklad.

V pripravi je sprememba Zakona za socialno podjetništvo, ki v prvi vrsti predvideva poenostavitev postopkov registracije socialnih podjetij, opredelitev minimalnih zahtev, ki jih mora izpolnjevati določen subjekt, ki je bodisi društvo, nevladna ali neprofitna organizacija, potencialni podjetniki in podobno, da lahko ustreza pogojem za opredelitev njegovega statusa. Namen spremembe Zakona o socialnem podjetništvu je tudi poenostavitev izvajanja in odprava administrativnih ovir.

V skladu s smernicami Evropske komisije je predvidena priprava metodologije za merjenje družbenih učinkov. Zaradi izjemnega pomena spremljanja družbenih učinkov bo ta element integriran tudi v druge področne strategije in politike, predvsem z vidika zagotavljanja trajnostnega razvoja, ki posega tako na področje gospodarskega kot tudi okoljskega in socialnega razvoja. Prav tako je predviden razvoj kompozitnega kazalnika za merjenje družbenih učinkov, ki bo upošteval predvsem vse tri predhodno omenjene komponente trajnostnega razvoja.

Prav tako je predvidena sprememba Zakona o zadrugah. Zdruge ali kooperative predstavljajo alternativni poslovni model z velikim poudarkom na vključevanju ljudi, tako posameznikov kot tudi podjetij. Pomeni odprt poslovni model za inovativne rešitve in stabilno ter trajnostno rast na različnih področjih, npr. na področju tradicionalnih industrij, kjer lahko z inovativnimi pristopi in prenosom znanja med generacijami doseže-

mo sektorsko rast in stabilen ter dolgoročni razvoj, kot tudi na področju prehranske industrije, turizma, energetike (obnovljivi viri) in drugih. Prav na področju turizma veljajo turistične kooperative za inovativen poslovni model, ki lahko poleg vključitve večjega števila turističnih ponudnikov pomenijo tudi večjo kakovost ponudbe po celotni vertikalni verigi vrednosti ter tako celovito storitev za turista, na drugi strani pa aktivno vključitev predvsem partnerjev iz lokalnega okolja in s tem zmanjševanje razvojnih neskladij med posameznimi območji. Posebnega pomena so delavske zdruge, ki jih je mogoče opredeliti kot alternativni poslovni model za delavske prevzeme podjetij.

Ukrepi za spodbujanje ekonomske demokracije so usmerjeni prav v opredelitev aktivnosti za razvoj tega področja, zato je predvidena integracija teh aktivnosti v celovit zakonodajni sklop, ki ureja delovanje Družbe za upravljanje terjatev bank, zlasti v zvezi s prestrukturiranjem podjetij, ter upravljanje z državnim premoženjem, saj predvideva prednostno obravnavo interesa delavcev po pridobitvi lastništva v podjetjih. ■

Socialna in solidarnostna ekonomija – drugačen svet je mogoč

Polje socialne in solidarnostne ekonomije je toliko uspešnejše, kolikor je povezanost delovanja različnih akterjev socialne ekonomije usklajeno in soodvisno. Socialna ekonomija ali bolje njene organizacijske oblike svojo razvojno pot najdejo tudi tam, kjer jim družbeno okolje ni naklonjeno, res pa je, da takšne skupnosti razvojni deficit izjemno negativno beležijo, kar je na slovenskem primeru tudi jasno vidno.

Ko skušamo opredeljevati besedno zvezo socialna ekonomija, se nam postavlja vprašanje njene drugačnosti z ekonomijo v celoti. Prva in hkrati najpomembnejša razlika je njena družbena zasnovanost, načini delovanja znotraj ekonomije kot posebnega polja človekovega delovanja, njen sodelovalni in solidarni značaj. Enostavnejši način opredeljevanja bi lahko utemeljevali na organizacijskih oblikah, ki jih povečini prištevamo med subjekte delovanja v polju socialne ekonomije. Med te subjekte bi morali uvrstiti društva in njihova združenja, zadruge, vzajemne družbe, fundacije in socialna podjetja.

Seveda lahko zatrdimo, da bi različni avtorji drugače opredeljevali socialno ali mogoče bolje družbeno ekonomijo, nekateri bi bolj poudarili osnovna načela delovanja, drugi pomembnost človeka pred kapitalom, vendar bi vsi opredelili kot podobno značilnost vseh organizacijskih oblik, ki jih uvrščamo v polje socialne oz. solidarnostne ekonomije, njihovo družbeno odgovornost, skupnostno orientiranost kakor tudi njeno sodelovalno usmerjenost. Gre za različne izkušnje, ki jih srečujemo v 17. stoletju kot solidarnostne ali miloščinske pobude, kakor tudi prve poskuse združnega delovanja, ki jih od tedaj skozi zgodovino vse pogosteje zasledimo. Predvsem združne oblike so redno vezane na sindikalno organiziranost in medsebojno pomoč ter sodelovanje in na razvoj prvih vzajemnih družb ter zadrug.

Načela, ki jih vzpostavijo kot osnovo za svoje delovanje, so danes znana kot združna načela in jih večina organizacij socialne ekonomije jemlje kot osnovo za lastno delovanje. Mednje štejemo prednost človeka pred kapitalom, prostovoljnost in odprtost delovanja ter članstva v teh organizacijah, demokratično odločanje članstva, poveza-

nost interesov posameznikov in skupnega interesa, solidarnost ter družbeno odgovorno delovanje, avtonomnost in neodvisnost delovanja organizacij socialne ekonomije ter njihova trajnostna razvojna usmerjenost.

Širjenje teh organizacij lahko spremljamo skozi 19. in 20. stoletje, ko se v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja oblikujejo prve pobude povezovanja teh organizacij, ki se na prelomu v 21. stoletje oblikujejo v krovni organizaciji *Social Economy Europe*. Tako teoretiki kot raziskovalci spremljajo razvoj te drugačne ekonomije,¹ jo skušajo opredeljevati in jo raziskovalno zajeti v njeni kompleksnosti. Pogoji za delovanje tako drugačnega tipa, kot je celota socialne in solidarnostne ekonomije, so v Evropi kakor tudi v svetu različni, načini delovanja so različno razumljeni ter tudi zlorabljeni. Pri tem je posebej pomembno, kako se skupnosti² (od lokalne do državne ravni organiziranosti) opredeljujejo do organizacij socialne ekonomije, kakšno podporo jim zagotavljajo in kakšno je zavedanje o potrebi ter koristnosti delovanja organizacij socialne ekonomije.

Ob vsem tem je pomembno ugotoviti, da je polje socialne in solidarnostne ekonomije toliko uspešnejše, kolikor je povezanost delovanja različnih akterjev socialne ekonomije usklajeno in soodvisno. Socialna ekonomija ali bolje njene organizacijske oblike svojo razvojno pot najdejo tudi tam, kjer jim družbeno okolje ni naklonjeno,³ res pa je, da takšne skupnosti razvojni deficit izjemno negativno beležijo, kar je na slovenskem primeru tudi jasno vidno. Primerjave v razvoju socialne ekonomije jasno kažejo na njen naraščajoč pomen, kakor tudi pomembnost socialne ekonomije v kvaliteti življenja posameznika v skupnosti. ■

¹ Raziskava, objavljena leta 2012: www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-en-c.pdf.

² Dober primer delovanja organizacij socialne ekonomije in lokalne skupnosti: www.revesnetwork.eu/.

³ Slovenija je eden od izjemnih primerov, kar potrjuje zgoraj navedena raziskava.

»Prehod v nov, trajnostno zasnovan model gospodarstva ne le nujno potreben, ampak tudi neizbežen«

Foto: Forum for the Future of Agriculture

Dvajseto stoletje je bilo obdobje hitre rasti. Prebivalstvo se je povečalo za 3,7-krat, letna raba gradbenega materiala za 34-krat, rud in mineralov za 27-krat, fosilnih goriv za 12-krat in biomase za 3,6-krat. Skupna raba materiala se je povečala za 8-krat in emisije toplogrednih plinov za 13-krat. Gospodarska rast je marsikomu omogočila boljše življenje. Žal se je obstoječi gospodarski model izkazal kot netrajnosten, problematičen za ljudi in okolje. 60 odstotkov ekosistemov je že degradiranih ali pa jih uporabljamo netrajnostno. Tudi razslojevanje med ljudmi se je, s sprejetim razvojnim ciljem tisočletja navkljub, še vedno vse prepegosto poglobljalo. Po oceni *Oxfama* je 62 najpremožnejših prebivalcev bogatejših od najrevnejše polovice prebivalstva in premoženje enega odstotka prebivalstva ustreza premoženju preostalih 99 odstotkov.

Če omenjenim dejstvom dodamo, da se bo rast prebivalstva nadaljevala tudi v prihodnje in da pričakujemo, da se bo po ocenah Organizacije združenih narodov (OZN) prebivalstvo z današnjih 7,3 milijarde do sredine stoletja povečalo na 9,7 milijarde in da se bo to praviloma dogajalo v manj razvitih, hitro rastočih regijah, je slika popolna. V eni generaciji se bo tako prebivalstvo predvidoma povečalo za 2,5 milijarde, kar je za dobro milijardo več, kot je bilo skupno število prebivalstva na planetu na začetku 20. stoletja (1,4 milijarde). V le letu dni se bo prebivalstvo na planetu povečalo za prebivalstvo Nemčije, za prebivalstvo Združenih držav Amerike (ZDA) v štirih letih, Slovenije pa v približno 9 dneh in 6 urah. Po oceni McKinsy se bo v naslednjih 15-ih letih 3 milijarde ljudi, ki danes še živijo na pragu revščine, premaknilo v srednji potrošni razred.

Že danes so posledice obstoječega gospodarskega modela, ki sem jih navedel

uvodoma, nevzdržne. Sklep, da je obstoječi gospodarski model netrajnosten – ekonomsko, socialno in okoljsko – je razmeroma preprost in tudi logičen. Če smo iskreni v svojih zavezah, ki so jih svetovni voditelji v septembru minulega leta strnili v ciljnih trajnostnega razvoja (*Sustainable Development Goals* – SDGs), potem je njegova sprememba nujna.

Eden od konceptov, ki se je pri iskanju poti v nov gospodarski model uveljavil predvsem v zadnjih letih, temelji na načelih krožnega gospodarstva. To je gospodarstvo, ki teži k temu, da se različni viri uporabljajo čim bolj gospodarno, da jih čim dlje zadržimo v proizvodnem in potrošnem ciklu. Opisujejo ga besede zbiranje, vzdrževanje, podaljšana in ponovna uporaba, predelava, obnova, recikliranje. Temelji na načelih delovanja narave, kjer nič ni izgubljeno in ima vse svoj namen. Začne se z oblikovanjem proizvoda in nadaljuje z njegovo gospodarno rabo skozi celoten življenjski cikel. Gospodarna raba virov ima tudi ugodne gospodarske učinke, izboljšanje konkurenčnosti je namreč mogoče doseči ne le z izboljšanjem proizvodnosti dela, ampak tudi z učinkovitejšo rabo virov.

Okoljski in socialni cilji se pogosto dopolnjujejo. Med razvojnimi cilji tisočletja je bila denimo zapisana zaveza, da ima vsak prebivalec planeta pravico do pitne in sanitetne vode. A če vode ne zaščitimo primerno, če je ne uporabljamo varčno in v skladu s trajnostnimi načeli, bo tovrstna obljuba zgolj mrtva črka na papirju.

Prehod v nov, trajnostno zasnovan model gospodarstva je zato ne le nujno potreben, ampak tudi neizbežen. Vsako odlašanje je zgolj sporočilo, da se ne zavedamo, v kakšnem svetu živimo, kako resni so izzivi, ki so pred nami, in kako usodne bi bile lahko posledice, če jih ne naslovimo hitro in odločno. ■

Vidik industrije: pomen odgovornega pridobivanja surovin in uporabe obnovljivih materialov za krožno gospodarstvo EU

Foto: ACE

Foto: ACE

Predlog o krožnem gospodarstvu, ki ga je Evropska komisija predstavila v decembru 2015, lahko pozitivno vpliva na gospodarstvo in okolje. Akcijski načrt Evropske unije (EU) za krožno gospodarstvo industriji dodeljuje ključno vlogo na določenih področjih, njena vloga pa narekuje tudi delitev primerov dobrih praks. Člani industrijskega združenja proizvajalcev kartonske embalaže za tekoča živila,¹ zbrani pod imenom *The Alliance for Beverage Cartons and the Environment* (ACE), so zavezani prispevati h krožnemu gospodarstvu na vseh ravneh življenjskega cikla izdelka – od odgovornega pridobivanja surovin, povečane uporabe materialov iz obnovljivih virov, do doseganja višje ravni reciklaže proizvodov.

Danes želim z vami deliti primer dobre prakse in vidik industrije, ki meni, da bi morale politike EU med drugim spodbujati povečano uporabo odgovorno pridobljenih primarnih surovin ter materialov iz obnovljivih virov. Ti dve načeli sta temeljnega pomena za okoljsko in socialno odgovornost ter ustvarjanje delovnih mest v nizkoogljični družbi.

¹ Člani ACE so proizvajalci kartonske embalaže Tetra Pak, SIG Combibloc in Elopak, ki razvijajo ter proizvajajo embalažni material v več kot dvajsetih tovarnah v Evropi. Stora Enso in BillerudKorsnäs, prav tako člana ACE, oskrbujejeta proizvajalce ACE s kartonom za proizvodnjo njihovih embalaž.

Poročilo Evropske komisije navaja, da je več kot polovica največjih svetovnih ekosistemov, ki zagotavljajo zaloge obnovljivih virov, že degradiranih ali pa so primer ne-trajnostnega gospodarjenja z viri. *Forest Stewardship Council* (FSC), neprofitna organizacija, ki združuje socialne, okoljske in poslovne vidike gospodarjenja z gozdovi, med drugim ugotavlja, da izvajanje praks odgovornega pridobivanja virov zmanjšuje krčenje gozdov, varuje biotsko raznovrstnost ter izboljšuje delovne in življenjske pogoje za delavce ter njihove družine. Pomen odgovornega pridobivanja virov je prav tako priznan na ravni Organizacije združenih narodov in je ključnega pomena za osmi ter dvanajsti cilj trajnostnega razvoja. Člani ACE so bili med vodilnimi na področju razvoja globalnega sodelovanja za spodbujanje odgovornega gospodarjenja z gozdovi, kot ga npr. narekuje delo FSC, in se prostovoljno zavezali na globalni ravni s t. i. zavezo o skrbniški verigi. Kot eno največjih svetovnih tržišč mora EU voditi pot, ki omogoča, da vsi materiali, ki vstopajo v gospodarstvo, prihajajo iz socialno in okoljsko sprejemljivih virov.

Povečana uporaba obnovljivih materialov bi zagotovila trajnostno rast in ino-

vacije brez izčrpanja virov ter zmanjšala odvisnost od omejenih, neobnovljivih virov. Biogospodarstvo EU igra pomembno vlogo, saj letno prispeva 22 milijonov delovnih mest, kar predstavlja 9 odstotkov delovne sile. Ne smemo pa zanemariti okoljskih koristi – uporaba obnovljivih materialov prispeva k nadaljnemu zmanjševanju vplivov na podnebje in s tem k doseganju nizkoogljičnega gospodarstva. Kartonska embalaža za tekočine je sestavljena iz več kot dveh tretjin obnovljivih materialov, člani ACE pa želijo v prihodnosti še povečati proizvodnjo in uporabo inovativnih materialov iz biomase in obnovljivih virov.

ACE in njeni člani verjamejo, da bi ukrepi, ki spodbujajo ta načela v sozvočju z mednarodnimi dogovori in evropskimi politikami o učinkoviti rabi virov, podnebnih spremembah in biogospodarstvu, resnično prispevali k trajnostni inovaciji, gospodarski (zeleni) rasti in varnosti z oskrbo virov v Evropi. ■

Več informacij:
www.beveragecarton.eu

O etičnem, trajnostnem, alternativnem bančništvu

Če so donosnosti običajnih kot tudi etičnih bank v času gospodarske rasti popolnoma primerljive, pa model etične banke svoje prednosti (zlasti stabilnost) pokaže v obdobju slabših gospodarskih razmer, kot smo jim priča zadnja leta. Etične banke so v veliko večji meri usmerjene k zadovoljevanju potreb svojih uporabnikov, medtem ko je pri ostalih bankah najpomembnejši cilj maksimizacija dobička.

BANČNA ALTERNATIVA

Slovenski bančni sistem kot tudi celotna družba se je z nastopom finančne krize pred nekaj leti znašla pred precej zahtevnimi izzivi. Ali lahko model etičnega, pravičnega in zlasti trajnostnega bančništva, ki je marsikje v Evropi že preizkušen ter dokazan, odgovori na te izzive in pripomore k vnovičnemu zagonu slovenskega gospodarstva?

Nov bančni model usmerja zbrane depozite pretežno v naložbe v ciljne panoge: socialno ekonomijo, ekološko kmetovanje, zeleno energijo, čisto okolje, kulturo, ne-profitne organizacije in podobno. Ključen je torej trajnostni razvoj in vzdržna, zdrava rast ter delovanje za skupno dobro. Takšna odprta banka pozna svoje uporabnike in z njimi tvori mrežo, ki temelji na solidarnosti ter zaupanju, pri čemer je maksimalna transparentnost delovanja same banke nujen predpogoj. Uporabniki banke ne želijo, da zgolj trg odloča o njihovem denarju, temveč želijo imeti vpliv nad tem, kaj se z njihovimi prihranki dogaja in kaj banka z njimi podpira.

Vendar – ali je lahko takšna družbeno odgovorna finančna ustanova tudi dobičkonosna, kar je predpogoj za njen dolgoročni obstoj in stabilnost?

Raziskava¹ kaže, da trajnostne banke precej večji delež zbranih depozitov usmerjajo v realno gospodarstvo (več kot tri četrtine), medtem ko je pri »običajnih« bankah ta delež precej manjši (približno 40 odstotkov). Številki zelo jasno kaže, da so trajnostne oziroma etične banke v veliko večji meri usmerjene k zadovoljevanju potreb svojih uporabnikov, medtem ko je pri ostalih bankah najpomembnejši cilj maksimizacija dobička. Ta pa neobhodno nastopa v paru s povečanim tveganjem. Tukaj prihaja tudi do največjih razlik med modeloma: če so donosnosti običajnih kot tudi etičnih bank v času gospodarske rasti popolnoma primerljive, pa model etične banke svoje prednosti (zlasti stabilnost) pokaže v obdobju slabših gospodarskih razmer, kot smo jim priča zadnja leta.

POSLANSTVO ETIČNE BANKE OZIROMA VRNITEV H KORENINAM

Bančništvo ima v svojem genetskem zapisu jasno izraženo socialno komponento; hranilnice in zadružne banke so se formirale kot potreba ljudi po zanesljivem viru financiranja. Lokalne skupnosti, ki so se med seboj dobro poznale, so se združevale v ustanovah – te so na eni strani zbirale denar svojih ustanoviteljev in uporabnikov (depoziti), na drugi strani pa ga posojale (kredit). Bančni posel je temeljil na zaupanju in zlasti poznavanju okolja, v katerem je banka delovala, kar je zagotavljalo dolgoročno stabilnost virov financiranja.

Etično in trajnostno bančništvo tako ni nekaj novega, gre le za vrnitev k osnovam bančništva. V Zebri ugotavljamo, da poznavanje lokalnega okolja in partnerski odnos

banke z uporabniki njenih storitev bistveno pripomoreta k znižanju tveganja, ki ga v procesu kreditiranja banka prevzema. Sodelovanje lokalne skupnosti namreč omogoča boljše oceno različnih vidikov financiranih projektov. S skupnim delovanjem uporabnikov in banke se na tak način ovrednoti tako finančni učinek kot tudi družbeni učinek naložbe, ki je prav tako pomemben.

Vrnitev h koreninam v tem primeru torej ni vrnitev k nečemu staremu in preživelemu, ampak vrnitev k premišljenemu in dokazanemu modelu. Modelu, katerega poglobljen cilj je pozitiven vpliv na skupnost, ki je banka ustanovila in ki podpira njeno delovanje. Etične banke tako servisirajo tudi takšne uporabnike bančnih storitev, ki sicer težje dobijo dostop do virov financiranja. Ne nazadnje pa se dostop posameznika do virov financiranja vse bolj smatra kot osnovna človekova pravica.

KAKO DALEČ JE PROCES NASTAJANJA PRVE ETIČNE BANKE V SLOVENIJI?

V Koperativi ZEBRA se trenutno ukvarjamo z glavnima gradnikoma bodoče banke: poslovnim modelom in internimi akti. V 2016 bo zadruga na trg dala prve storitve, ki pa še ne bodo bančni produkti. Namen je zlasti okrepiti tako finančno kot tudi kadrovske strukturo, da bi v prihodnosti delo potekalo bolj gladko in hitreje. Hkrati želimo s prvimi storitvami nakazati tudi smer bodočega razvoja, kjer želimo ves čas ostati zvesti osnovni usmeritvi, torej delovanju v dobro ljudi in planeta. ■

¹ Global Alliance for Banking on Values (2013): *Real Banking for the Real Economy: Comparing Sustainable Bank Performance with the Largest Banks in the World*. Dostopno prek: www.gabv.org/wp-content/uploads/New-13-5923_GABV_report_Washington_07mvd1.pdf (30. 3. 2016).

Izmenjujemo, souporabljam, povezujemo: trajnostne skupnostne prakse

Foto: Umanotera

Globalna trgovina in na videz brezmejna rast svetovne potrošnje sta med glavnimi dejavniki siromašenja naših naravnih, pa tudi človeških virov. Upanje za premike v smeri trajnostnega razvoja je v največji meri usmerjeno v družbeno podrast: (nevladne) organizacije, napredna podjetja, lokalne skupnosti in civilne iniciative. Te se v čedalje večjem številu odzivajo na trenutne potrebe in želje skupnosti ter prispevajo k mnogoterim koristim za lokalno skupnost in širšo družbo. S svojim delovanjem dosejajo sinergijske učinke, saj hkrati naslavljajo okoljske, družbene in gospodarske probleme ter prispevajo k varovanju okolja in narave, vzpostavljanju lokalnega krožnega gospodarstva in pozitivno vplivajo na celotno družbo. To so trajnostne skupnostne prakse, ki izhajajo iz domačih naravnih in človeških virov, v lokalnem okolju delujejo po načelu *razmišljaj globalno – deluj lokalno* in pri tem upoštevajo vodilo dobro za vse – zame, za skupnost in za planet. Te prakse so pogosto družbene inovacije in kažejo, kako delovati, da dosežemo trajnostni razvoj na lokalni in globalni ravni.

Med njimi so vitalnega pomena prakse, ki zagotavljajo oskrbo z materialnimi in nematerialnimi dobrinami ter odražajo osnovne

principe trajnostne potrošnje, ki vključujejo način oskrbe ter uporabe in odlaganja izdelkov. Gre za alternativne oblike ekonomij, ki temeljijo na souporabi in izmenjavi ter vzpostavljanju verig v lokalnem okolju, obenem pa prispevajo k ohranjanju naravnih virov ter suverenosti pri njihovem upravljanju. S tem, ko se denarne in nedenarne transakcije z materialnimi in nematerialnimi dobrinami vrtijo v lokalnem okolju, se povečujeta blaginja prebivalcev in povezanost lokalne skupnosti.

Tudi pri nas lahko najdemo čedalje več uspešnih zgodb na tem področju. Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, jih je nekaj predstavila v katalogu trajnostnih skupnostnih praks. Med njimi je neprofitna izposojevalnica **Knjižnica REČI**, kjer si lahko po knjižničnem principu izposodimo najrazličnejše predmete, ki jih potrebujemo le občasno ali pa zanje doma nimamo prostora – od orodja, gospodinjskih aparatov in igračk do glasbenih in športnih pripomočkov. Potem so tukaj zanimivi primeri iz področja hrane in kmetijstva: od **Zelemenjave**, skupnosti za izmenjavo vrtnih pridelkov, ki že v več kot 30-ih krajih po vsej Sloveniji organizira srečanja ljudi dobre volje, ki si po principu solidarnosti in zaupanja izmenjujejo vrtno pridelke, semena, recepte, izkušnje in druge navdihe z domačega vrta; društva **Zeleni krog**, ki že leta osvešča o pomenu ekološkega kmetovanja, organizira menjavo semen in sadik med ljubiteljskimi vrtičkarji in s skupnostnim naročanjem dobrot iz slovenskih kmetij prispeva k udeležanju trajnostnega razvoja ter samooskrbe Slovenije s hrano in semeni; **Menjalnega kroga Zasavje**, ki z rednimi dogodki in stalnim prostorom za izmenjavo omogoča menjavo dobrin po načelu medsosedske pomoči; do

mariborskih **Varuhov semen**, ki s svojo Semensko knjižnico, izobraževanji in drugimi aktivnostmi ozaveščajo o pomenu lokalne samooskrbe in skrbijo za ohranjanje biotske pestrosti naših kulturnih rastlin. Razvijajo se tudi vse številnejši projekti po načelih združništva, kot sta npr. **zadruga Dobrina** iz Maribora in ljubljanska zadruga Skupaj s svojim **Semnjem letnih časov**, ki si poleg promocije ekološkega kmetovanja in trajnostne lokalne samooskrbe prizadevata tudi za pravične odnose med vsemi udeleženi in pravično plačilo pridelovalcem.

A vse skupaj se ne začne in konča pri hrani. Za tiste, ki jih bolj mikajo oblačila, je kot nalašč **Tekstilnica** z rednimi dogodki izmenjave rabljenih oblačil, ki jih organizira Društvo Ekologi brez meja. Staršem, predvsem pa njihovim malčkom, je pri izbiri pravih igračk in ustvarjanju pogojev za zdravo otroško igro v skladu z naravo lahko v veliko pomoč **Zavod ZOOP**, ki organizira izmenjavo igračk in druge dogodke za otroke in starše.

Vse našete pobude so na svoj način izvirne, sveže in edinstvene. Vendarle pa imajo pomembno skupno točko: krepitev solidarnosti in družbene povezanosti, razvoj solidarnostne ekonomije ter ozaveščanje o odgovornosti do lokalnega okolja, o brezmejnih potencialih medsebojnega zaupanja ter o pomenu sodelovanja in druženja nasploh. Marsikatere med njimi je danes videna kot »alternativa«, a če je ta alternativa lepša, okolju in človeku prijaznejša prihodnost, je edino smiselno, da alternativci postanemo vsi. ■

Več informacij:

www.umanotera.org/wp-content/uploads/2015/07/Katalog-dobrih-praks-2015.pdf

Vloga pravične trgovine

Foto: Veronika Savnik

Pravična trgovina je svetovno gibanje, ki združuje pridelovalce, predelovalce, proizvajalce s t. i. svetovnega juga in trgovce ter uporabnike iz razvitejših delov sveta. Razvila se je kot posledica ugotovitve, da lahko samo s primernim plačilom tistim, od katerih kupujemo surovine in izdelke, dosežemo dostojno življenje vseh vključenih v preskrbovalno verigo. S tem izničimo potrebo po humanitarnih akcijah in nadomestimo potrebo po razvojni pomoči tem posameznikom. To gibanje obstaja že malo manj kot petdeset let, začelo pa se je v trgovini s kavo, ki še danes ostaja glavna surovina, s katero se trguje po načelih pravične trgovine.

Danes se po načelih pravične trgovine v mednarodni trgovini izmenja približno 0,8 odstotkov vseh surovin in blaga na svetu, s tem pa postaja gibanje vedno močnejše tudi pri vplivanju na spremembe zakonodaj v razvitih državah, pritisku na trgovce in ozaveščanju končnih uporabnikov. V Sloveniji sicer še vedno deluje samo ena pravična trgovina, in sicer Pravična trgovina 3MUHE, pa vendar lahko izdelke narejene po načelih pravične trgovine najdete tudi v drugih specializiranih trgovinah, pa tudi v trgovinah večjih trgovskih verig. Izdelkom s certifikatom pravične trgovine (*FAIRTRADE*) se je v zadnjih letih priključilo precejšnje število izdelkov, ki nosijo certifikate, ki kupce nagovarjajo na podoben način kot pravična trgovina in jim zagotavljajo, da so proizvedeni z upoštevanjem okoljskih, ekonomskih

ter socialnih etičnih načel. Vse to je posledica pritiska uporabnikov na proizvajalce, da želijo v svoje domove prinašati izdelke, katerih izdelava ne izkorišča niti okolja in niti ljudi. Zato tudi večji proizvajalci (med njimi tudi korporacije) v svoje izdelke vključujejo surovine, pridelane po načelih pravične trgovine, in si s tem zagotavljajo ohranitev tržnih deležev ter na ta način »perejo« svojo javno podobo. Po drugi strani pa se le redko držijo obljub za zmanjšanje revščine, izkoriščanja otroškega dela, okolja ipd., ki so jih bili primorani sprejeti zaradi pritiska javnosti nanje, ko so priznali, da so tudi v njihove izdelke vključene surovine, pridelane s pomočjo izkoriščanja ljudi in okolja. Eden takih je Protokol Harkin-Engel, s katerim so se proizvajalci čokolade in čokoladnih izdelkov leta 2001 med drugim zavezali, da bodo do leta 2020 zmanjšali najhujše oblike otroškega dela na plantažah kakava v Gani in na Slonokoščeni obali za 70 odstotkov. Vendar raziskave kažejo, da se je število otrok, ki opravljajo težaška dela v teh dveh državah, do leta 2014 povečalo za 360.000.

Primeri kažejo, da mednarodna trgovina deluje po pravilih, ki so v prid predvsem bogatim delom sveta, ki so si v preteklosti vzeli določene pravice, te razpršili na večji del prebivalstva in se jim danes preprosto niso pripravljene več odpovedati. Najbolj v nebo vpjioč primer tega je prav kava, s prodajo katere se na svetovnih borzah takoj za nafto ustvari največ prometa. Čeprav bi se mi morali zavedati, da je kava luksuzna do-

brina, saj je ne potrebujemo za preživetje, smo jo sprejeli kot del svojega vsakdana, ki si ga lahko privoščijo prav vsaki in se pri tem ne vpraša, od kod je prišla, kakšno pot je prepotovala in koliko življenj je na svoji poti prizadela. Mi od nje zahtevamo samo to, da nam je dosegljiva na vsakem koraku in da je poceni. Prav to samoumevnost pa nagovarja pravična trgovina s svojim načelom transparentnosti, saj uporabnike svojih izdelkov informira o tem, od kod prihajajo, kdo jih je naredil in v kakšnih razmerah. Zato lahko zagotovi, da v procesu niso bili izkoriščani niti ljudje niti okolje. To pa ni nič posebno pravično, je samo etično, kajne?

Pravična trgovina kot gibanje je danes potrebna zato, da opozarja na nelogičnosti in nepravilnosti delovanja mednarodne trgovine, njena naloga pa je, da dokaže, da lahko prav tako dobro kot trgovina, ki temelji na izkoriščanju, deluje tudi trgovina, ki na prvo mesto postavlja transparentnost in pravično plačilo za vse v verigi ter zagotovitev visoke kakovosti izdelka za končnega uporabnika. Naša želja je, da bi mednarodna trgovina v prihodnosti svoj način delovanja spremenila do te mere, da gibanje za pravično trgovino sploh ne bi bilo več potrebno, kupci pa bi lahko v vseh trgovinah dobili samo izdelke, ki so narejeni skladno z vsemi načeli pravične trgovine. ■

Več informacij:
www.3muhe.si

Po definiciji Svetovne pravičnotrговinske organizacije (*World Fair Trade Organization – WFTO*) je pravična trgovina »trgovinsko partnerstvo«, ki temelji na dialogu, transparentnosti in spoštovanju ter si prizadeva za večjo enakopravnost v mednarodni trgovini. Prispeva k trajnostnemu razvoju s tem, da ponuja boljše pogoje prodaje in zagotavlja pravice marginaliziranih proizvajalcev ter delavcev, predvsem iz gospodarsko manj razvitih dežel. Organizacije, ki se ukvarjajo s pravično trgovino in ki jih podpirajo potrošniki, se aktivno vključujejo v podpiranje proizvajalcev, osveščanje ter vodenje kampanj za spremembe v pravilih in praksi konvencionalne mednarodne trgovine.

Socialna in solidarnostna ekonomija kot razvojni pristop za trajnost v evropskem letu za razvoj 2015 in naprej

Mirovni inštitut je partner v projektu **Socialna in solidarnostna ekonomija kot razvojni pristop za trajnost v evropskem letu za razvoj 2015 in naprej (SSEDAS/SUSY)**, ki se izvaja med 1. februarjem 2015 in 31. januarjem 2018. Projekt je namenjen raziskovanju, zagovorništvu, ozaveščanju in spodbujanju dobrih praks na področju »zapolnitve vrzeli« med razvojnimi sodelovanjem ter socialno in solidarnostno ekonomijo, kar vključuje krepitev zavedanja javnih institucij, nevladnega sektorja ter najširše javnosti o tem, kako spremembe pravnega okvirja in javnih politik lahko okrepijo povezavo med socialno in solidarnostno ekonomijo ter bojem proti revščini. Primeri socialne in solidarnostne ekonomije so danes znani po vsem svetu, vendar javni dialog glede te teme le redko vključuje elemente razvojnega sodelovanja ali izobraževanja in ozaveščanja na tem področju. Področje socialne in solidarnostne ekonomije je tradicionalno dokaj dovzetno za razumevanje globalne soodvisnosti med državami Evropske unije (EU) in t. i. državami v razvoju.

Na Mirovnem inštitutu smo v okviru projekta kot primer dobre prakse povezovanja področij socialne in solidarnostne ekonomije ter razvojnega sodelovanja v Sloveniji izbrali Skuhno, restavracijo in catering. O Skuhni smo pripravili krajši predstavitevni video. V

sklopu projekta je bil pripravljen tudi nabor dobrih praks iz drugih partnerskih držav.

Splošni cilj projekta je prispevati k skladnemu in celovitemu odzivu na univerzalne izzive izkoreninjenja revščine ter trajnostnega razvoja, ki naj zagotavlja dostojno življenje za vse do leta 2030. Specifični cilj projekta je izboljšati kompetence razvoja mrež socialnih in solidarnostnih ekonomij na 46-ih ozemljih, kjer se bo projekt izvajal, v povezavi z vlogo, ki jo lahko igrajo socialne in solidarnostne ekonomije v globalnem boju proti revščini ter spodbujanju trajnostnega načina življenja. Ključni deležniki projekta so evropske in nacionalne mreže za razvojno sodelovanje ter socialno in solidarnostno ekonomijo. Nekateri partnerji projekta so že vključeni v te mreže, nekateri od njih pa so tudi v njihovih odborih. Ciljne skupine projekta so nevladne organizacije, ki že delajo na ozaveščanju in izobraževanju za razvoj ter mednarodnem sodelovanju, odbori za socialno in solidarnostno ekonomijo, predstavniki lokalnih oblasti, ki se ukvarjajo z razvojnim sodelovanjem, gospodarskim in lokalnim načrtovanjem, ostale civilnodružbene organizacije in državljanke oz. državljanke.

Projekt bo prav tako izboljšal spretnosti in znanja tako projektne konzorcija kot celote kot tudi posameznih organizacij ter lokalnih deležnikov o tej temi z vidika izboljšanja njihovih stališč v podporo socialni in solidarnostni ekonomiji v globalnem boju proti revščini, kot tudi spodbujanje trajnostnega načina življenja.

Projekt se izvaja v 23-ih državah članicah EU in v devetih t. i. državah v razvoju, ki so tudi ciljne države razvojnega sodelovanja Evropske komisije: v Argentini, Braziliji, Boliviji, Indiji, Maleziji, Bangladešu, Palestini, Mozambiku, Mauritiusu, kjer imajo prijavitelj in partnerji pomembne izkušnje sodelovanja z lokalnimi partnerji. Konzorcij projekta sestavlja 25 organizacij, ki delujejo na področju razvojnega sodelovanja in/ali v različnih sektorjih socialne in solidarnostne ekonomije (pravična trgovina, trajnostna potrošnja in trajnostna proizvodnja, odgovorni turizem, dostojno delo, mikrokrediti, združništvo in kooperative, lokalno gospodarstvo, solidarnost živilskih in kmetijskih sistemov, korporativna socialna odgovornost). Vodja projekta je *Cooperazione per lo Sviluppo dei Paesi Emergenti (COSPE)* iz Italije. Projekt sofinancira Evropska komisija (v sklopu programa *Non-State Actors and Local Authorities in Development, Raising public awareness of development issues and promoting development education in the European Union*). ■

Več informacij:
<http://si.solidarityeconomy.eu>

Dnevi socialne ekonomije, mnogo več kot le konferenca

Priložnost za povezovanje, skupno ustvarjanje in druženje vseh, ki so na tem področju že aktivni oziroma si tega želijo v bodoče.

ŠENT – Slovensko združenje za duševno zdravje že vse od svoje ustanovitve v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja aktivno deluje na področju socialne ekonomije v Sloveniji in v mednarodnem prostoru. V slovenskem prostoru, kot neprofitna zasebna organizacija, izvajamo programe na področju duševnega zdravja, ki so v javnem interesu, in na področju zaposlovanja ustvarjamo nova delovna mesta za osebe s težavami v duševnem zdravju ter druge ranljive skupine. Prvo mednarodno konferenco smo v sodelovanju z Evropskim združenjem socialnih podjetij (*Social Firms Europe* – CEFEC) organizirali že leta 2005.

Skupaj s partnerjem SKUP – Skupnost privatnih zavodov – in drugimi vsakoletnimi partnerji pa konference na temo socialne ekonomije nepretrgoma organiziramo že vse od leta 2010. Na omenjenih konferencah v prejšnjih letih smo obravnavali teme, kot so: družbena odgovornost, socialni marketing, financiranje socialne ekonomije, podporno okolje, raznolikost zaposlovanja,

družbene inovacije, zagon socialnega podjetja, vpliv lokalnega okolja na socialno ekonomijo, zadrugištvo ipd.

Koncept konference je tak, da vsako leto ponudimo predavanja slovenskih in tujih strokovnjakov s področja socialne ekonomije v najširšem pomenu besede ter organiziramo praktične delavnice in okrogle mize ter razprave. Od leta 2012 je del konference tudi natečaj družbenih inovacij. Dogodek je vsako leto tudi priložnost za povezovanje, skupno ustvarjanje in druženje vseh, ki so na tem področju že aktivni oziroma si tega želijo v bodoče.

Konferenca Dnevi socialne ekonomije je torej del vsakoletnih aktivnosti ŠENT-a v okviru razširjanja in poglobljanja znanja o socialni ekonomiji ter je z več kot 100-timi udeleženci dobro obiskana. Konference se udeležujejo predstavniki nevladnih organizacij, socialni podjetniki, predstavniki bančnega sektorja, javne uprave, investitorji in politični odločevalci. Letos oktobra pa bodo naša prizadevanja še bolj usmerjena na pritegnitev slovenskih ter tujih gospo-

darstvenikov. V luči letošnjih prizadevanj in razširjanj znanja o socialni ekonomiji so organizirani tudi manjši lokalni posveti. Prvega smo organizirali že decembra 2015 v Radljah pri Dravi, sedaj sledi posvet Socialno podjetništvo in podeželje – Socialno varstvene storitve in programi v Šentilju, nato pa še dva lokalna posveta ter konferenca v oktobru.

Verjamemo, da je socialna ekonomija pomemben dejavnik pri večji družbeni in politični participaciji državljanov ter državljanek in pri reševanju družbenih problemov v lokalnem, nacionalnem ter širšem globalnem prostoru. Več kot 120 milijonov ljudi v Evropski uniji živi na robu revščine ali socialne izključenosti. Svet se zaveda večrazsežnosti problema izključevanja in si zato na različne načine prizadeva za njegovo celostno obvladovanje. In sektor socialne ekonomije ima še vedno veliko neizkoriščenih možnosti za nova delovna mesta, zlasti za ranljive skupine, in velik potencial za vključevanje ranljivih ter socialno izključenih. ■

NAPOVEDNIK DOGODKOV PO SLOVENIJI IN SVETU

KDAJ?	KJE?	KAJ?
2. april 2016	Po Sloveniji	DAN ZA SPREMEMBE 2016 Slovenska filantropija vabi k vseslovenski prostovoljski akciji Dan za spremembe, ki je nastala z namenom spodbujanja ljudi, da aktivno pristopijo k odzivanju na potrebe svoje skupnosti. Tako Slovenska filantropija že vse od leta 2010 v začetku pomladi prebivalce Slovenije povabi, da stopijo iz ustaljenih smernic, zavihajo rokave in za en dan postanejo prostovoljci. Na ta dan se lotevamo konkretnih dejanj, s katerimi izboljšujemo življenje v svojem okolju in v širši družbi. Letošnji Dan za spremembe bo potekal pod sloganom Dan za spoštovanje.
6. april 2016	Bled	SO-USTVARJAJMO PRIHODNOST SLOVENIJE Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko vabi k sodelovanju pri ustvarjanju vizije Slovenije do leta 2050. Po vsej Sloveniji organizirajo interaktivne dogodke, na katerih se bodo pogovarjali o tem, kakšno prihodnost si želimo in kaj moramo narediti, da nam bo uspelo.
11. april 2016	Ljubljana	NACIONALNA KONFERENCA: ZAKLJUČNI KORAKI DO STRATEGIJE RAZVOJA NVO IN PROSTOVOLJSTVA Na konferenci, ki jo organizirata CNVOS in Ministrstvo za javno upravo, se bomo pogovarjali o osnutku strategije razvoja nevladnih organizacij ter prostovoljstva z željo, da podamo dodatne komentarje in poglede na smer razvoja nevladnih organizacij ter prostovoljstva v Sloveniji. Konferenca bo tako služila kot uvod v javno razpravo o osnutku strategije.
11.–12. april 2016	Brdo pri Kranju	STAREJŠI: PRAVICE ZA OPOLNOMOČENJE Slovenija že dolgo odločno podpira občutljive skupine in si na mednarodni ravni prizadeva za uveljavljanje njihovih pravic ter njihovo opolnomočenje. Zato namenjamo posebno pozornost tudi starejšim. Delo na tem področju želi Ministrstvo za zunanje zadeve dopolniti z mednarodno konferenco o pravicah starejših. Dogodek bo priložnost za izmenjavo najboljših praks, ugotavljanje ključnih težav in pogovor o možnih rešitvah. Udeleženci, med njimi visoki predstavniki različnih držav in mednarodnih organizacij ter civilne družbe in nevladnih organizacij, bodo obravnavali notranje, regionalne in mednarodne vidike trenutnega stanja na tem področju.
18.–20. april 2016	Ljubljana	CEF ROUND TABLE ON GENDER RESPONSIVE BUDGETING Center za odličnost financ vabi na <i>CEF Round table on Gender responsive budgeting</i> . Cilj pobude je z izmenjavo izkušenj udeležencev zagotoviti večjo prepoznavnost spolno občutljivega načrtovanja proračuna v procesih gospodarskih reform.
21. april 2016	New York Združene države Amerike	HIGH-LEVEL THEMATIC DEBATE ON »ACHIEVING DEVELOPMENT GOALS« Osrednja prednostna naloga predsednika 70. Generalne skupščine Organizacije združenih narodov Mogensa Lyketofta je podpreti hitro in vključujoče izvajanje Agende 2030 za trajnostni razvoj. S tem namenom sklicuje razpravo na visoki ravni o uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. Cilj dogodka je večja mednarodna ozaveščenost in politični zagon za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja. Dogodka se bodo udeležili predstavniki odločevalcev, zasebnega sektorja in civilne družbe z namenom naslavljanja sinergij med rezultati podnebne konference v Parizu ter Agende 2030 za trajnostni razvoj.
25.–28. april 2016	Bogota Kolumbija	INTERNATIONAL CIVIL SOCIETY WEEK V sklopu Mednarodnega tedna civilne družbe, ki ga organizira CIVICUS, bo potekalo več kot 20 dogodkov, ki bodo naslovili štiri osrednje teme: mir, vključenost, podporno okolje in sodelovanje.
25.–28. april 2016	Splet	SECURITY JAM 2016: BEYOND CONVENTIONAL SECURITY CHALLENGES <i>Security Jam</i> je množična spletna možganska nevihta v organizaciji <i>Friends of Europe</i> , v kateri sodeluje več tisoč ljudi s celega sveta. Politiki, nevladne organizacije, vojaške organizacije, akademiki, novinarji in številni drugi bodo skupaj razvijali konkretne ter inovativne rešitve za globalne varnostne izzive. Razprave bodo naslavljale strateške napovedi, preprečevanje konfliktov, migracije, organiziran kriminal, nasilne ekstremizme, prihodnost policijskih in vojaških misij ter varnost na Bližnjem vzhodu. Vse razprave bodo 77 ur potekale vzporedno, moderirali jih bodo vodilni strokovnjaki na posameznem področju.
23.–27. maj 2016	Istanbul Turčija	SVETOVNI HUMANITARNI VRH Svetovni humanitarni vrh bo združil predstavnike vlad, mednarodnih organizacij, nevladnih organizacij in druge strokovnjake, ki bodo naslovili vprašanje hitrega ter učinkovitejšega naslavljanja potreb ljudi, prizadetih v humanitarnih krizah. Naslovil bo štiri osrednje teme, in sicer: učinkovitost humanitarne pomoči, zmanjšanje ranljivosti ter tveganja nesreč, vključevanje inovacij in naslavljanje potreb ljudi v času oboroženih spopadov.